

МЛАДИНСКИ АКТИВИЗАМ И ВОЛОНТИРАЊЕ НА ЛОКАЛНО НИВО

Документ за јавна политика

*Здружение на граѓани Младите можат -
Декември 2021*

Издавач:

Здружение на граѓани Младите можат

За издавачот:

Анита Николовска,

Извршен директор на Здружение на граѓани Младите можат

Автор:

Елена Димовска

Дизајн:

Незир Керимоски

Документот е во рамки на проектот “Are you(th) IN?”,
имплементиран од Здружение на граѓани Младите можат,
а со поддршка на германската фондација Schuler Helfen Leben

**SCHÜLER
HELFE
LEBEN**

Содржина:

стр. 1

1. Резиме

стр. 2

2. Младински активизам или младинска сервилност – контекст во македонското општество со посебен фокус на состојбите на локално ниво

стр. 6

3. Младински локални банки – можност за јакнење на локалното младинско лидерство

стр. 7

4. Препораки

стр. 8

5. Библиографија

1. Резиме

Активното вклучување на младите во општествените процеси придонесува тие да чувствуваат дека се дел од промените, како и да ги зајакнат компетенциите за носење на одлуки и решавање на проблеми. Ваквите компетенции не се стекнуваат со осознавање на теоретските поставки во формалното образование. Тие се стекнуваат надвор од училиштата, преку континуирана активност во локалните заедници. Активизмот бара развој на атмосфера на вклученост, соработка и споделена одговорност со цел заедничко решавање на прашањата кои ги засегаат младите, но и целокупната локална заедница.

Младите луѓе имаат огромен придонес во растот и развојот на локалните заедници. Иако не секогаш соодветно се вреднуваат, младите бараат и создаваат промени кога учествуваат во училишни проекти кои вклучуваат решавање на локални проблеми, кога помагаат на граѓаните во нивното соседство, кога како дел од граѓански организации имплементираат општествено корисни проекти и на огромен број други начини. Но, за одржлив младински активизам неопходна е поголема поддршка од заедницата. Голем дел од локалните заедници во државата не поттикнуваат ниту охрабруваат младински активизам, ниту пак ги гледаат младите како еднакви и рамноправни граѓани. Младите во државата имаат желба и волја да дадат поголем придонес во градење на заедниците, но секогаш кога ќе најдат на затворени врати расте незадоволството и демотивацијата.

Впрочем, како што вели Тафт¹ „Младите, на кои им се дава можност да работат заедно со возрасните, можат да водат активистички заедници и организации. Да не се вклучат младите е антидемократско. Тие заслужуваат да бидат слушани, да се гледаат како соработници и да се третираат како еднакви“.

Клучни зборови:

МЛАДИ

АКТИВИЗАМ

ВОЛОНТЕРСТВО

¹ <https://news.ucsc.edu/2019/09/taft-youth.html> (пристапено на 07.11.2021)

2. Младински активизам или младинска сервилност – контекст во македонското општество со посебен фокус на состојбите на локално ниво

Често сме сведоци на тезата дека младите се иднината на нашата држава. Но тие се повеќе од тоа, тие се и сегашноста. Младите мора да имаат можност да ги водат општествените промени и да ја креираат општествената реалност во којашто сакаат да живеат.

Активизмот и учеството во општествените движења се моќни форми на граѓански ангажман. Во минатото, македонското а и многу други општества сведочат за промени коишто се поттикнати и водени од младите. Младинскиот активизам има извонреден потенцијал да ги трансформира локалните заедници, особено доколку истиот е поддржан од локалните и централни власти.

Но, колку младите се свесни и го користат својот потенцијал? Неколкуче истражувања и анализи направени изминатите неколку години говорат дека не сите млади се општествено активни.

Според едно истражување од август 2021, 69% од испитаниците на возраст од 15 до 35 години изјавиле дека воопшто или воглавно не се општествено активни (Фондација за демократија на Вестминстер, Северна Македонија, 2021, стр.97). Истото истражување е направено и 2 години претходно, а споредбата на податоците покажува пораст од 5,7% во бројот на испитаници кои себеси се сметаат за постојано активни во општеството. Дополнително, анализите на Фондацијата за демократија Вестминистер покажуваат дека стапката на активизам расте право пропорционално со пораст на нивото на образование, па така како најактивни се оценуваат испитаниците со завршени пост-дипломски студии. Слични резултати дава и анализата на фондацијата НАВАНТИ од 2019 година, според која послаб активизам се забележува кај младите со пониско образование, а особено кај руралните млади, младите од помалите етнички заедници, невработените млади, младите со одредена попреченост и слично (стр.38).

Младинската пасивност може да се должи на повеќе причини, како недостаток на транспарентност на локалните власти, недостаток на консултативни процеси, недостаток на можности кај младите да се вклучат во процесите (особено за младите со попреченост), немање мотивација, немање верба дека младите можат да направат промена... Така, 61% од младите во државата сметаат дека политичарите не се грижат за нивните мислења и ставови (Михајловски, 2020, стр.3), а речиси 85% од младите никогаш не биле вклучени или консултирани од страна на институциите во процесите на носење на одлуки (Фондација за демократија на Вестминстер, Северна Македонија, 2021, стр.76). Од оној мал процент на млади лица коишто биле вклучени во носењето на одлуки, најголем дел од нив биле консултирани од страна на институциите на локално ниво. Тоа значи дека иако сè уште на незавидно ниво, локалните власти почесто ги консултираат младите во споредба со централната власт.

Анализите во државата покажуваат и дека младите ретко се вклучуваат во волонтерски активности. Според истражувањата, само 12% од младите во државата волонтирале во граѓанска организација или во локалната заедница со цел да ја придонесат за доброто на својата Општина (НАВАНТИ, 2019, стр.39).

Каква е состојбата на локално ниво?

Се чини дека младите немаат многу доверба во институциите на локално ниво, па затоа вообичаено не се обраќаат до нив ниту за можности за волонтирање и практиканство, ниту пак за предлагање на одредени иницијативи. Негативните искуства на младите со локалните власти, дополнително придонесува за пораст на недовербата и пад на иницијативноста. Во таа насока, споделувајќи го негативното искуство со Општина Аеродром една млада девојка вели “млади лица поднесоа барање до општината за отворање на нов парк. Кога го одбија тој предлог им ја убија мотивацијата на младите” (Истражување: Потребите на младите на локално ниво, Младински Локални банки, 2020, стр.22). По негативен одговор на покрената иницијатива од младите, голема е веројатноста дека младите повеќе нема да се обратат до општината.

Најголем дел од општините во државата велат дека никогаш не добиле барање / молба за покренување на одредени иницијативи². Дека младите вообичаено не ја контактираат Општината за проблемите коишто ги засегаат потврдува и анализата од 2015 за Општина Гази Баба, според која: “голем дел од младите сметаат дека Општината нема да реагира доколку некој од нив се обиде да пријави конкретен проблем. Само мал дел веќе го направиле тоа преку е-маил или усно и притоа Општината или не реагирала или реагирала, но премногу бавно.” (Анализа на потребите на младите во Општина Гази Баба, 2015, стр.3).

² Информации добиени од поднесени Барања за информации од јавен карактер

Општините пак, коишто биле контактирани од младите (пр. Врапчиште, Велес), најчесто добиваат иницијативи за уредување на урбаниот простор, изградба на паркинзи за велосипеди, изградба на нови спортски игралишта, изработка на мурали, поддршка за организација на музички и други културно-уметнички настани. Општината Карпош активно ја користи апликација “мЗаедница” преку која секојдневно добива иницијативи од млади луѓе. Согласно укажувањата од Општината, иницијативите се поткрепени со фотографии и најчестото се однесуваат за уредување на одреден простор, изведба на маалски парк, детско или спортско игралиште и сл. Од друга страна, Општина Крушево исто така неретко добива барања за покренување на иницијативи од младите, а едно од последните барања чија имплементација е во тек се однесува на имплементација на систем за следење на места со расфлан отпад во градот Крушево. Според искуствата на Општина Зрновци, младите ги контактираат членовите на општинскиот совет и преку нив ги доставуваат иницијативите кои досега се однесувале за уредување и урбанизација на јавните површини, јакнење на безбедноста во Општината...

Младите во Општина Струмица се особено активни, и се чини дека воглавно имаат поддршка од општината во имплементација на нивните иницијативи. Согласно укажувањата на општината, младите преку граѓанската организација Центар за истражување и анализи НОВУС Струмица поднеле повеќе иницијативи до општинската администрација кои се однесуваат на јавен градски превоз, подобрување на условите за животните скитници и подобрување на животната средина. Иницијативите се поддржани и општината работи на нивна имплементација. Дека младите во Струмица се вклучени во процесот на носење на одлуки во општината покажува и едно истражување на мислење на младите во Струмица спроведено во 2017 година, во кое 60% од младите испитаници одговориле дека тие се активни чинители на промените.

И покрај ваквите позитивни примери, освен ако не добијат предлог иницијатива од младите, најголем дел од општините самоиницијативно не покренуваат младински иницијативи. Причините за ваквата пасивност во најголем дел од случаите остануваат непознати, па прашањето бара дополнително истражување. Но, од друга страна, дел од општините низ државата на редовна база или ad hoc поддржуваат локални граѓански (младински) организации во имплементација на одредени активности. Така на пример, Општина Крушево соработува со ГО Младински Сојуз Крушево, Коалиција СЕГА и други младински организации на кои им дава поддршка во имплементацијата на проекти за млади. Еден од најголемите проекти кои го реализирала Општината со директна вклученост на младите е проектот за опремување на мултифункционална сала, односно сала за театар и кино. Во таа насока, и Општина Прилеп неретко поддржува иницијативи иницирани од младински организации, а дел од досегашните иницијативи се однесувале на поддршка и промоција на млади спортисти и млади иноватори, поддршка и промоција на јавни настани од интерес на младите, а Општината финансиски ги поддржува и младинските организации кои делуваат на нејзина територија со цел реализација на нивните програмски активности.

Праксата покажува дека младите најчесто иницираат промени на локално ниво преку здружено делување во форми на граѓански организации, а поретко како индивидуалци или неформални групи. Преку вакво здружено делување, некои младински организации имаат редовна соработка со локалните самоуправи во општините Кисела Вода, Карпош, Крушево, Зрновци, Кавадарци, Прилеп и други. Некои општини (Берово, Битола, Центар Жупа) не ги фаворизираат посебно младинските организации и иницијативи, но согласно програмските определби, поддржуваат иницијативи кои доаѓаат од граѓанскиот сектор, вклучително и иницијативи кои ги таргетираат младите во Општината.

Најголем дел од младинските форми на организации делуваат независно од поддршката на општините, а неретко и без претходно воспоставена соработка со државните власти. Реализацијата на одредена општествено корисна иницијатива вообичаено повлекува и одредени финансиски средства, па затоа, при недостиг на општински буџети за млади, младите ги користат достапните меѓународни фондови и грантови од граѓански организации. Така, изминатите 2 години, околу 40 млади лица од сите развојни региони во државата спроведуваат иницијативи во своите општини, поддржани од Националниот младински советот на Македонија преку проектот “Поддршка на изборните реформи”. Во рамки на една од иницијативите наречена “МојПростор”, млада девојка од Пробиштип успеа да ги мобилизира своите врсници со кои организираше заеднички работилници, герила акции и средби со локалните политичари. Упорноста и здруженото делување на младите во градот резултираше со општинска одлука за пренамена на една просторија од Домот за култура во Пробиштип во младински центар, чие отворање се очекува во догледна иднина³. Амбициозните и посветени млади се тие кои го менуваат и придвижуваат локалните заедници. Па така, во отсуство на општинска грижа и инвестиции, еден млад Тетовчанец во рамки на истиот проект, реши да придонесе кон промоција на природните убавини на еден од најголемите и највисоките планински масиви во Северна Македонија - Шара. Со финансиска поддршка од проектот, младиот Тетовчанец

3 Види повеќе <https://www.smartportal.mk/razno/mladi-mobilizatori-so-svajcarska-pomos-iniciraat-konkretni-promeni-na-lokalno-nivo/> (пристапено на 08.11.2021)

постави информативни табли од влезот на автопатот до селото Камењане на самото подножје на Шар Планина до сите 8 водопади, со цел да се зголеми бројот на посетители и истите да можат полесно да стигнат до водопадите.⁴

Нашата држава има огромен потенцијал за младински активизам и младите може да постигнат многу, а ако имаат соодветна поддршка и уште повеќе.

Волонтирање – форма на младински активизам

Значителна форма на младински активизам е волонтирањето. Волонтирањето ги учи младите на тимска работа и им овозможува преку решавање на вистински предизвици да ги развиваат нивните капацитети и вештини за решавање на проблеми. Волонтирањето го трансформира младиот човек во активен граѓанин. Анализите покажуваат дека тинејџерите кои волонтираат имаат 50% помала веројатност да развијат делинквентно однесување, помали се шансите да забременат и да користат психотропни супстанции и имаат поголема веројатност да доживеат психолошка благосостојба. Според Индексот на можности за 2017 година, просперитетните заедници обезбедуваат инфраструктура што го поддржува граѓанското учество (како што се волонтерството и гласањето), здравјето, образованието и работниот живот.⁵ Затоа, негувањето на волонтерскиот дух кај младите треба да биде меѓу врвните приоритети на образовните институции, граѓанските организации, но и на политиките на локалната самоуправа.

Младите луѓе кои се поддржани од нивните заедници и на кои им се обезбедни можности за волонтирање, развиваат социјални компетенции, учат преку искуство со што ги зголемуваат своите можности за вработување (за 82% се поголеми шансите работодавците да изберат кандидат со волонтерско искуство⁶), а и го јакнат своето психо-физичко здравје. Така, една меѓународна студија покажала дека младите коишто редовно волонтираат го подобруваат своето ментално здравје за 8,5% и ја намалуваат депресијата за 4,3% (Yeung, Zhang, Kim, 2017). Според истата студија, волонтерите доживеале зголемување на физичкото здравје за 9%. Друго истражување спроведено во Велика Британија покажува дека 48% од младите кои волонтирале повеќе од две години изразиле намалено чувство на депресија⁷. Овие истражувања покажуваат дека волонтирањето има огромен придонес кон здравјето на младиот човек, а особено менталното здравје, па затоа истото треба особено да се поттикнува и поддржува.

Политиките кои го промовираат волонтерството треба да се најдат високо на агендата на локалните власти. Но, колку локалните самоуправи во државата водат грижа за желбите и потребите на младите во Општината и за нивните волонтерски навики? Само мал број од општините низ државата имаат спроведено истражување на терен со цел да го увидат интересот на младите за волонтирање и граѓански активизам. На крајот од 2020 година, три скопски општини - Аеродром, Карпош и Ѓорче Петров во соработка со ГО Младите Можат, спровеле истражување за потребите на младите на локално ниво. Наодите покажуваат дека од трите наведени општини, најактивни се младите во Општина Аеродром, односно 65,1% од нив изјавиле дека досега имаат волонтирано, по нив следат младите од Општина Карпош со 53% и 47,6% од младите од Ѓорче Петров имаат волонтерско искуство (Младински локални банки, 2021), што е многу повеќе од 12% од младите на национално ниво кои изјавиле дека биле активни во волонтерски активности (НАВАНТИ, 2019). Поактивни од процентот на национално ниво се и младите од Велес од кои 47,8% имаат волонтерско искуство, како и младите Кочанчани кои, согласно истражувањата, половина од нив некогаш волонтирале (Истражување: Потребите на младите во Кочани и Велес, 2018). Ваквиот диспаритет на достапните податоци на локално ниво и националните бројки е индикатор дека можеби одредени поголеми населени места нудат повеќе можности за младите за волонтирање, но недостатокот на истражувања во повеќето општини не дозволува носење на конечни заклучоци.

Повеќето од општините не нудат волонтерски можности за млади во рамки на самата општина⁸, а оние кои нудат најчесто тоа го прават во соработка со универзитетите кои ги праќаат студентите на пракса во општината. Покрај студентскиот волонтеризам и студентските практики, Општина Кавадарци изминатите неколку години ги повикува младите да волонтираат за почисто и поубаво Кавадарци⁹; младите во Крушево редовно имаат можност да се вклучуваат волонтерски во хуманитарните и еко акциите коишто ги организира самата Општина; додека општините Брвеница и Центар Жупа иако отварале повици за волонтерство за млади, досега локалните млади не изразиле интерес¹⁰.

4 <https://electoralreforms.mk/en-placement-of-info-tables-from-village-kamjani-to-the-waterfalls/> (пристапено на 08.11.2021)

5 Види повеќе <https://www.galaxydigital.com/blog/youth-volunteerism/> (пристапено на 07.11.2021)

6 Види повеќе <https://www.galaxydigital.com/blog/benefits-volunteering-college/> (пристапено на 07.11.2021)

7 Види повеќе <https://www.theguardian.com/society/2004/sep/28/volunteering.uknews> (пристапено на 07.11.2021)

8 Информации добиени од поднесени Барања за информации од јавен карактер до сите општини во државата

9 <https://kavadarci.gov.mk/public/wp-content/uploads/%D0%88%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BD-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BA-%D0%B7%D0%B0-%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%9A%D0%B5.pdf> (преземено на 07.11.2021)

10 Информации добиени од поднесени Барања за информации од јавен карактер

Младите коишто волонтираат, тоа го прават од разни причини, како на пример желба да се помогне на заедницата, желба да се стекнат нови вештини, можност за запознавање на нови пријатели, а некои биле охрабрани од пријателите или училиштето.

Иако некои општини се жалат на слаб или никаков интерес кај младите за волонтирање, согласно една неодамнешна анализа од Општина Кратово 41.2% од младите изразиле желба да се вклучат во волонтерски активности, додека само 19,9% од нив кажале дека не сакаат да волонтираат. Останатите испитаници немале конкретен став (Извештај за спроведено истражување за потребите и ставовите на младите во Општина Кратово, 2021, стр.13).

Според некои студии, најмногу младите волонтираат во Пелагонискиот, а најмалку во Источниот и Полошкиот регион (Индекс за младински развој во Македонија, 2018, стр.35). Според истата студија, само 8,7% од младите сметаат дека општината доволно го промовира волонтерството. Во таа насока, во моментот во ниту една Општина во државата не постои активна Локална стратегија за волонтерство, но некои општини имаат донесено годишна програма за волонтерство.

Согласно општинските програми за волонтерство (Општина Конче, 2021; Општина Могила 2021), потребата од ангажирање на волонтери, по претходно поднесено барање за волонтирање ја утврдува раководното лице на секторот односно одделението коешто одговара на стручните квалификации на барателот за волонтирање, раководејќи се од просторните можности и реалната потреба за ангажирање на волонтери. Во екот на пандемијата, а со цел борба против Ковид-19 на локално ниво, во 2020 година Општина Могила објави повик за избор на 5 волонтери над 15 годишна возраст за достава на намирници, лекови и средства за дезинфекција, како и за дезинфицирање на јавни површини (Јавен повик за аплицирање на кандидати за волонтирање во Општина Могила, 2020).

Во 2018 година, Општина Битола стана првата општина во државата која формира Совет за волонтерство како консултативно тело на Советот на општината, а со цел зајакнување на младинското учество и препознавање на волонтерскиот труд на локално ниво. Покрај советодавната функција, Советот за волонтерство редовно повикува на волонтирање, а и доделува признанија за волонтерски акции. Советот се раководи по Акцискиот план 2019-2021 кој ги дефинира следните 4 стратешки цели:

1. Промоција на волонтерството на локално ниво
2. Поттикнување на волонтерството на локално ниво
3. Интегрирање на волонтерството во образовниот систем
4. Зајакната институционална поддршка на волонтерството

Советот за волонтерство во Општина Битола е позитивен пример за создавање клима за признавање на волонтерите и волонтерската работа и ваквиот пример би требало да го следат сите општини во државата.

И покрај порастот на стапката на волонтеризам во светски рамки¹¹ и напорите за зголемување на младинското учество и промоција на волонтерството, бројот на млади во Северна Македонија коишто се општествено активни и волонтираат е многу мал. Каналите за директно учество на младите во процесите на одлучување не се доволни и ефикасни, и се чини дека најважен механизам за младинско учество е преку граѓанските организации.

Дека македонското општество по однос на младинскиот развој не прогресира заедно со останатите европски држави покажува и Глобалниот индекс за младински развој од 2020 година, според кој само Северна Македонија и Словенија од сите европски држави забележале уназадување во однос на индексот за младински развој во периодот од 2010-2018 (Глобален индекс за младински развој, 2020).

Нискиот развој на младинскиот активизам во државата воглавно е резултат на недостаток на систематски пристап за вклучување на младите во општествените промени, а имајќи предвид дека само 40,7% од општините низ државата ни одговорија на нашето БИЈК поврзано со младинскиот активизам, веројатно фактор што заслужува внимание е и недостатокот на волја и интерес кај локалните самоуправи.

11 Види повеќе <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/75-001-x/2000001/article/4888-eng.pdf> (пристапено на 08.11.2021)

3. Младински локални банки – можност за јакнење на локалното младинско лидерство

Локалните заедници мора постојано да се стремат на што поголемо вклучување на младите на локално ниво. Еден од позитивните механизми за јакнење на локалното младинско учество се т.н. локални младински банки – своевидна иновативна програма која овозможува финансиска поддршка за реализација на акции на локално ниво кои се водени од младите, а со цел унапредување на заедницата. Моделот на младински банки доаѓа од Ирска и датира од далечната 1999 година (Jones, 2020). Успешната приказна се проширила од Обединетото Кралство во Соединетите Американски Држави и на Балканот - Босна и Херцеговина, Хрватска, Црна Гора. Благодарение на споделеното искуство на Мозаик Фондацијата од БиХ, во 2017 година се основа и мрежата на младински банки – Македонија во која членуваат повеќе граѓански организации од државата. Приказната за младинските банки е пред сè приказна за младите луѓе: како тие ги гледаат своите заедници, што сметаат дека се клучните предизвици со кои тие се соочуваат и како тие да се решат и што можат да направат за ефективни позитивни промени во нивните заедници.¹²

Младинските банки им помагаат на младите да развијат чувство за припадност кон заедницата во која живеат, зашто младите се тие коишто преку своите иницијативи ги уредуваат парковите во нивните општини, градат игралишта, поставуваат клупи, садат дрвја, организираат обуки за претприемништво, спортски настани, улични фестивали и разни помали и поголеми случувања (Водич за младински банки во Република Северна Македонија, 2019). Дополнително, моделот дава можност и за решавање на прашањето со младинската невработеност, па како држава која долги години се бори со висока стапка на невработеност, од насушна потреба е имплементацијата на овој модел.

Младинските банки го користат целокупниот потенцијал на младиот човек на начин што ги охрабруваат сите млади во една заедница на следното (Водич за младински банки во Република Северна Македонија, 2019, стр.7):

- Да ги анализираат заеднички своите потреби
- Да идентификуваат можни решенија и достапни ресурси
- Да развиваат план на активности
- Да ги развиваат своите капацитети за спроведување на тие активности

Младинските банки нудат и грантови за мали бизниси и проекти кои се насочени кон решавање на различни општествени проблеми, а средствата ги обезбедува делумно општината (преку постоечки средства за реализација на граѓански проекти), делумно граѓанските организации преку проекти, а добредојдени се и донации од бизнис заедницата. Тоа е вусност значајна карактеристика на проектите поддржани преку моделот на младински банки, односно иницијаторот на проектот мора да обезбеди средства (од институции, претпријатија или граѓани) за негово остварување, и тоа најмалку во ист износ како оној што го бара од младинската банка. Но, тоа не мора да бидат материјални средства, доволно е и обезбедување на човечки капитал кој ќе се вклучи волонтерски и ќе придонесе во реализација на идеата. Пример, доколку се иницира изградба на парк за кучиња, ангажирање на проектант од општината кој би можел да ја подготви идејната скица без финансиски надомест, може да биде сосема доволно. Со тоа се овозможува локален активизам и партнерство на општината со граѓаните.¹³

Мрежата на младински банки делува во 4 региони во Северна Македонија: Скопски, Полошки, Југозападен и Пелагонија, но се чини дека сè уште овој модел е во зародиш и потребна е негова промоција и засилена имплементација.

Во средината на 2021 година, едни од најголемите скопски општини по број на население – Аеродром, Гази Баба и Карпош отворија повици за предлог проекти на неформални групи на млади – жители во наведените општини. Со тоа, овие 3 скопски општини го прифатија концептот на младински локални банки кој се очекува да прерасне во долгорочна традиција. Проектот е поддржан од ГО Младите Можат и истиот започна со истражување на потребите на младите на локално ниво и формирање на одбор на младински банки во трите општини. По завршување со имплементација на локалните младински проекти се очекува промоција на резултатите и размена на искуства.

Во регионот, во имплементација на моделот на младински банки особено се истакнува БиХ, а од комплексот Бардача доаѓа и една успешна приказна. Имено, младите од Бардача преку моделот на младински банки го реализирале проектот “Туристичко мапирање на Бардача”. Често запрашувани за насоки кон едно од 11 езера на северот на Босна, младите од Бардача решиле да ги преземат работите во свои раце.

¹² Види повеќе <https://www.youthbankinternational.org/youthbank-story> (пристапено на 08.11.2021)

¹³ <https://www.youthcan.org.mk/%D0%BC%D0%B-%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B8-%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B8/> (пристапено на 08.11.2021)

Со помош на грантот добиен од младинските банки и обезбедената поддршка од заедницата успеале да постават улавини на Босна.¹⁴ За слична иницијатива пишувавме погоре, но македонскиот контекст е поинаков, наместо со поддршка на општината, патоказите до водопадите во с.Камењане се поставени со средства од меѓународната заедница.

4. Препораки

» Препораки до општините

- Повеќе можности за волонтирање на младите во рамки на самата Општина
- Активно следење и аплицирање на повиците на граѓанските организации за институционална поддршка на волонтерство, практиканство и младински активизам
- Усвојување на Локална стратегија за млади и Локална стратегија за волонтеризам на кои ќе претходат темелно истражување за потребите на младите во општината
- Обезбедување на посебен буџет за млади со кои ќе поддржува имплементација на младински иницијативи
- Доближување до младите во општината – преку редовни отворени денови и/или е-платформи на кои младите ќе можат да ги споделуваат своите идеи и иницијативи за подобра локална заедница
- Имплементација на моделот на младински банки со што ќе се овозможи директно вклучување на младите во градење на општината
- Осигурување на широк консултативен процес при креирање на младински политики и поттикнување на учество во решавање на локалните проблеми
- Остварување соработка со локалните граѓански организации
- Споделување на добри практики со другите општини во државата и странство за поддршка на младински иницијативи

» Препораки до граѓанските организации

- Поддршка и вклучување во Мрежата на младински банки на Северна Македонија
- Зајакната промоција на младинскиот активизам и волонтерството
- Пружање на финансиска и друга поддршка на младите за имплементација на нивни иницијативи
- Јакнење на компетенциите и капацитетите на младите за активизам, преку обуки, семинари и тренинг курсеви
- Остварување соработка со локалната самоуправа

» Препораки за младите

- Активно следете ги и аплицирајте на можностите кои се нудат во вашата Општина за младински активизам и волонтерство. Обуките од граѓанскиот сектор ќе ви ги зајакнат капацитетите и ќе ве вмрежат со активни млади желни за промени
- Вклучете се во организации кои нудат можности и промовираат активизам и волонтерство
- Редовно поднесувајте иницијативи до општината за подобрување на животот во општината и за задоволување на потребите на младите
- Вклучете се во Локалниот младински совет (онаму каде што има) или остварете контакт и соработка со членовите на Локалниот младински совет со цел тековно пренесување на интересите и потребите и лобирање за општинска поддршка
- Истражете ја локалната заедница и најдете сојузници за реализација на вашите локални иницијативи
- Издвојте време во денот или неделата за волонтирање или друга форма на активизам. Дозволете си преку лично искуство да ги осознаете сите придобивки на волонтерството

¹⁴ Види повеќе <https://www.lonac.pro/bardaca-dobila-prve-turisticke-mape-i-putokaze> (пристапено на 08.11.2021)

5. Библиографија

- Акциски план за развој на волонтерството на Општина Битола 2019-2021. (2019). Локален волонтерски совет при Советот на Општина Битола
- Алибегова, А., Стојчевска, Б., Тошева, Е., Стевановска, М., Малески, С. (2019). Водич за младински банки во Република Северна Македонија, МладиИнфо Интернационал
- Глобален индекс за младински развој. (2020). Комонвелт
https://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/5023_V3_Book_lores_smaller.pdf
- Извештај за спроведено истражување за потребите и ставовите на младите во Општина Кратово. (2021). Локален Младински Совет, Кратово
- Индекс за младински развој во Македонија, Извештај за 2018 година. (2018). Коалиција на младински организации СЕГА, https://www.sega.org.mk/images/pdf/INDEX_MK.pdf
- Истражување: Потребите на младите во Кочани и Велес. (2019). ГО Младите Можат
- Истражување: Потребите на младите на локално ниво, Младински локални банки. (2020). ГО Младите Можат
- Јавен повик за аплицирање на кандидати за волонтирање во Општина Могила. (2020) Могила
- Петкуќеска, И. (2015). Истражување: Анализа на потребите на младите во Општина Гази Баба, ГО Младите Можат
- Младите и младинските организации силен партнер на Општина Струмица – Зголемување на учеството на младите во процесите на локално донесување на одлуките (резултати од истражување). (2017). Центар за истражување и анализи НОВУС
- Михајловски, Н. (2020). Младите и политиката во Северна Македонија: Која е перцепцијата за работата на Собранието?, Програма за парламентарна поддршка, Краток документ за јавна политика бр. 46/2020
- Младинска вработеност во Република Северна Македонија – Основна студија и препораки. (2019). Институт за европска политика – Скопје и Асоцијацијата за едукација Младиинфо Интернационал
https://epi.org.mk/wp-content/uploads/2019/06/FINAL_BASELINE_Mladiinfo_final.pdf
- Програма за волонтери и практиканти во општина Конче за 2021-2022 година
- Програма за волонтери и практиканти во општина Могила за 2021 година
- Социо-политичко учество на младите во Северна Македонија: Нееднаквост, неизвесност и различни очекувања. (2021). Фондација за демократија на Вестминстер, Северна Македонија
- Социо-политичко учество на младите во Северна Македонија: Апатија, оптимизам или разочараност. (2019). Фондација за демократија на Вестминстер, Северна Македонија, декември
- Jerf W. K. Yeung, Zhuoni Zhang, and Tae Yeun Kim. (2017). Volunteering and health benefits in general adults: cumulative effects and forms, BMC Public Health.
- Jones, F. (2020). Youth Volunteering on the Rise, from <http://www.youthprise.org/wp-content/uploads/2014/08/YouthBank.pdf>
- Cross Sectoral Youth Assessment North Macedonia. (2019). NAVANTI Foundation

Веб страни

www.electoralreforms.mk
www.galaxydigital.com
www.news.ucsc.edu
www.kavadarci.gov.mk
www.lonac.pro
www.mzaednica.mk/
www.smartportal.mk
www.theguardian.com
www.youthbankinternational.org
www.youthcan.org.mk
www.150.statcan.gc.ca